

Мандатна рамка на Мрежата за превенция на сексуалната експлоатация и злоупотреба в България (ПСЕЗ)

Обща информация

След ескалацията на военните действия през февруари 2022 г., близо една трета от населението на Украйна бе принудено да напусне домовете си, което довежда до една от най-големите кризи на разселване на хора в света днес. В отговор на мащабната ситуация с бежанците на 4 март 2022 г. Европейският съюз инициира прилагането на Директивата за временна закрила, чийто срок на действие наскоро беше удължен до март 2025 г. В периода февруари 2022 г. - април 2024 г. в България са пристигнали над 2,4 милиона бежанци от Украйна, от които над 72 000 имат валидна регистрация за временна закрила в страната. По-голямата част от бежанците в България са жени и деца.

Допълнително, в България пристигат мигранти и от други държави, повечето от които от Афганистан, Сирия и Ирак. През 2023 г. са подадени над 22 000 молби за международна закрила. В този смесен миграционен поток има и непридружени деца, които са изложени на възможни рискове от експлоатация и злоупотреба.

Сексуалната експлоатация и злоупотреба са в пряко противоречие с принципите, на които се основава хуманитарната дейност. Тя нанася вреди на онези, които хуманитарната общност и общността за развитие са длъжни да защитават, и застрашава доверието във всички агенции за помощ. Мрежата ПСЕЗ е неразделен и междусекторен компонент на Плана за реагиране на бежанците и е включен във всички дейности за реагиране по отношение на бежанците. Освен това, тя изисква целенасочени и проактивни колективни усилия за намаляване и предотвратяване на рисковете, като например съвместни оценки на риска от сексуална експлоатация и злоупотреба, оценки на капацитета на партньорите, изграждане на допълнителен капацитет и организиране на обучение/я, както и информационни кампании и повишаване на осведомеността сред бежанската общност.

Отговорности на мрежата

Под ръководството на Координатора по въпросите на бежанците Мрежата за закрила от сексуална експлоатация и злоупотреба (наричана по-нататък ПСЕЗ мрежата или само "Мрежата") е основният орган за координация на техническо ниво и мониторинг на дейностите по ПСЕЗ в съответствие с Плана за действие и Стратегията за ПСЕЗ в България.

Мрежата е отговорна за координиране на дейностите между членовете, за да се сведе до минимум рискът от сексуална експлоатация и злоупотреба (СЕЗ) от страна на хуманитарните работници, да се осигури ефективна реакция при възникване на инциденти и да се повиши осведомеността за СЕЗ в България. Дейностите на Мрежата за ПСЕЗ следват подход, ориентиран към жертвите, и ще спазват принципите на безопасност, поверителност, уважение и равнопоставеност. Висшето ръководство на всяка организация-членка носи отговорност за превенция на сексуална експлоатация и злоупотреба в своите организации.

Мрежата не отговаря за разследването или разглеждането на жалби. Тези функции са в компетенциите единствено на структурата, в която работи лицето, срещу което е подадена жалба, в съответствие с вътрешната политика и процедура.

Роли в мрежата

Координаторите на Мрежата подпомагат и представляват Мрежата при изпълнението на нейните отговорности съгласно настоящата мандатна рамка и плана за действие на мрежата. Координаторите отговарят за докладването на междуведомствено ниво за дейностите на Мрежата, за напредъка по показателите от Плана за действие на Мрежата ПСЕЗ и за сигнализирането на координатора по въпросите за бежанците за всякакви тенденции в областта на СЕЗ. Координаторът на ПСЕЗ представлява Мрежата в съответните координационни органи и съветва участниците в страната относно добрите практики в подкрепа на ефективното прилагане на ПСЕЗ.

Върховният комисариат на ООН за бежанците (ВКБООН) и УНИЦЕФ са съпредседателските организации заедно с една национална неправителствена организация (фондация „Асоциация Анимус“), избрана измежду междуведомствените организации-членове на Мрежата. Макар че, неправителствената организация, избрана за съпредседател, може да се променя ежегодно, ролята на съпредседателя остава постоянна, за да се осигури устойчиво ръководство на Мрежата. Представителите на съпредседателите ще играят активна роля на ниво мрежа при свикването и управлението на срещи и събития на мрежата и ще помагат за координирането и мониторинга на Плана за действие на мрежата ПСЕЗ.

Всяка членуваща организация ще бъде представена в Мрежата от един основен участник и от заместник. Всички участници ще участват активно в обмена на информация за вътрешните инициативи свързани с ПСЕЗ и в координацията на дейностите по Плана за действие и ще отговарят за техническата подкрепа и координацията на ПСЕЗ в рамките на своята организация под управлението на своето висше ръководство. Мрежата може да сформира по-малки, обвързани със срокове работни групи от редовни членове, които да изпълняват конкретни дейности при необходимост.

Членство

Членството в мрежата е отворено за всички агенции на ООН, международни неправителствени организации и неправителствени организации, които работят в България и допринасят за подобряване на ситуацията с бежанците. Координаторът/съпредседателите на ПСЕЗ трябва също да участват в срещите и събитията на Работната група по закрила и да се ангажират активно за осигуряване на тясна връзка между ПСЕЗ и интервенциите, свързани с насилието, основано на пола, в България.

Мрежата ще координира дейността си и с организации, които не са нейни членове, като част от текущите си дейности. Като минимум, всички организации в България трябва да са запознати с междуведомствената система за насочване на жалби свързани със СЕЗ и да могат да получават оплаквания срещу собствения си персонал, независимо от връзката им с мрежата.

Срещи

В рамките на работната група "Закрила и включване" Мрежата ПСЕЗ ще се събира на тримесечна база, като всеки член може да поиска допълнителни срещи ad-hoc. Записките от всяка среща ще се разпространяват сред всички членове и ще се съхраняват в архива на Мрежата. Тъй като срещите на Мрежата следва да осигурят подкрепяща среда за обсъждане на потенциално деликатни проблеми свързани със СЕЗ, всяка информация, споделена по време на срещите, ще бъде запазена в тайна при поискване, като се следва подход, ориентиран към защитата и нуждите на жертвите. Като цяло, срещите на Мрежата следва да се въздържат от обсъждане на отделни случаи; всяко споменаване на твърдения или случаи на СЕЗ по време на срещите ще бъде анонимизирано.

В случай че, организация-член не може да присъства на редовно насрочена среща на Мрежата, организацията-членка ще бъде представявана от специален и достатъчно добре информиран заместник.

Задачи

Мрежата ПСЕЗ ще предприеме следните действия:

Управление и координация

- Извършване на съвместни оценки на риска от СЕЗ в България, когато е уместно и необходимо, като се идентифицират потенциални рискови фактори и проблемни области. Резултатите от оценката на риска ще послужат за вземане на стратегически решения и за изготвяне на плана за действие на мрежата ПСЕЗ.
- Изготвяне и прилагане на измерим план за действие на Мрежата ПСЕЗ с определени срокове и отговорности на членовете на мрежата в зависимост от тяхната специализация и капацитет. Разработването и изпълнението на Плана за действие ще се основава на приноса на общността, ще бъде съобразено с контекста и ще отговаря на рисковите фактори, установени в съвместната оценка. Координаторът по въпросите на бежанците ще следи за изпълнението на плана за действие и ще предоставя допълнителна подкрепа (включително човешки и финансови ресурси), когато това е оправдано.
- Мониторинг на дейностите на членовете на Мрежата в областта на ПСЕЗ, за да се избегне дублиране и да се запълнят пропуските.
- Работа в тясно сътрудничество с други координационни органи в България и активни подгрупи и/или технически работни групи в подкрепа на превенцията и реакцията на СЕЗ.
- Идентифициране на нуждите от обучение и ресурсите за координиране на обученията за всички координатори и висшето ръководство на ПСЕЗ относно техните специфични роли и отговорности.

Застъпничество за укрепването и/или създаването на вътрешни политики и практики за ПСЕЗ на всички организации, работещи в България, и предлагане на подкрепа на

организациите, когато такива системи не са въведени, независимо дали организацията е член на Мрежата.

Взаимодействие със засегнатото население и подкрепа за него

Всички взаимодействия с принудително разселеното население следва да се осъществяват в координация с участниците, работещи със засегнатото население в рамките на работната група "Закрила и включване" и други активни технически работни групи в рамките на механизма за координация на бежанците в България, за да се избегне дублиране на усилията и да се допринесе за ангажираността на общността.

- Повишаване на осведомеността за правата на засегнатото население, за това какво представлява СЕЗ, какво е подходящото поведение на персонала, за това, че хуманитарните работници са длъжни да докладват за инциденти, свързани със СЕЗ, за които знаят, за различните методи за подаване на жалби, за достъпа до услуги за подпомагане на жертвите в България.
- Подпомагане на членовете за извършване на оценка и подобряване на ефективността и целесъобразността на дейностите на ПСЕЗ в целевите общности в България.
- С конкретната ангажираност на засегнатото население в България в общността, да се оказва подкрепа на членовете да създадат и/или адаптират своите методи за предоставяне на помощ, така че да се преодолеят различията и активно да се даде на хората в по-уязвимо положение възможност да изразяват мнението си за начина, по който се предоставя помощта.

Превенция

- Застъпничество за превръщането на ПСЕЗ в приоритет в цялото програмиране и подкрепа на участниците, работещи в оперативните области, за намаляване на риска от СЕЗ в процеса на оценка на нуждите, разработване, изпълнение и мониторинг на проекти въз основа на идентифицираните тенденции в областта на СЕЗ.
- Подпомагане на инициативите на членовете на Мрежата за засилване на превенцията на СЕЗ чрез съвместни дейности и споделяне на добри практики.
- Насърчаване на членовете на Мрежата за осъществяване на въвеждащо и опреснително обучение по въпросите на СЕЗ за целия персонал и подпомагане на това обучение със съвместно разработени контекстуални материали.

Реакция

- Създаване на междуведомствен механизъм за докладване и насочване между всички заинтересовани страни в България.
- Съвместно картографиране на надеждни и функциониращи механизми за подаване на жалби и обратна връзка (МЖО) в България, за да се установи къде има пропуски в безопасния достъп на засегнатото население до докладване на СЕЗ.

- Подпомагане на членовете за създаване на нови канали за подаване на жалби, за да се запълнят пропуските в достъпа до докладване въз основа на картографирането и въз основа на предпочитанията на общността, така че да има безопасни, достъпни и подходящи за контекста канали за докладване на деликатни проблеми от всеки член на общността.
- Създаване на междуведомствен механизъм за подаване на жалби в общността (ММПЖО) чрез свързване на механизмите за подаване на жалби и обратна връзка (МЖО) на членовете на мрежата посредством съгласувани стандартни оперативни процедури (СОП) за междуведомствено подаване на жалби и предоставяне на помощ, в съответствие с глобалните СОП.
- Работа в рамките на сектора за закрила за включване на начини за насочване към помощ в рамките на СОП на ММПЖО, за да се осигури незабавна подкрепа за жалбоподателите и жертвите на СЕЗ. Мрежата ПСЕЗ не създава паралелни пътеки за препращане към помощ за лица, преживели СЕЗ.
- Колективно застъпничество и работа със съответните сектори и партньори в изпълнението за преодоляването на съществуващите пропуски, така че да бъдат задоволени нуждите на всички лица, преживели насилие.
- Повишаване на осведомеността на участниците в областта на закрилата, насилието основано на пола, закрилата на детето и на всички участници, ангажирани с каналите за подаване на жалби, така че всички служители, които могат да работят с лица, преживели СЕЗ, да могат да получат сигнал за СЕЗ, да знаят как да разпознават СЕЗ и къде би било безопасно да насочват сигналите.
- Получаване на обобщена, анонимна информация за жалбите в страната, споделена от членовете на Мрежата. Споделяне на информация за анонимизираните жалби относно СЕЗ с мрежата ще се извършва в съответствие с вътрешните политики за докладване и защита на данните на членовете, и в съответствие с принципа на поверителност, като се споделя само информацията, необходима за установяване на основните тенденции за обобщеното информиране на координатора по въпросите за бежанците.
- Да се осигури отчетност за процесите на разглеждане на жалби на национално равнище и да се предоставят данни за анализ на тенденциите и докладването, да се води поверителен регистър на обобщените, анонимизирани оплаквания за СЕЗ в България в защитена база данни. Сигурното съхранение на данни изисква приемането на ясни насоки и Стандартни Оперативни Процедури (СОП) за това къде и как се съхранява информацията, и от кого ще може да бъде достъпна.

Настоящата мандатна рамка се преразглежда ежегодно и се коригира по целесъобразност.

Актуализирано: април 2024 г.